

ივერია

რედაქცია: **საქართველოს**
სიკოლოგიის ქუჩა, **საქართველო**
ტფილისი.
გაზეთის დასაბარებლად
და განცხადებთა დასაბუღებლად
უნდა მიმართონ რედაქციას და წერა-კითხვ
გაგორც. საზოგადოების კანცელარიის
ფასი განცხადებისა:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე
16 კაპ. მეორეზე — 12 კაპ.

თვი	ნაწილი	დღის	წილი
12	10	6	—
11	9 50	5	50
10	8 75	4	75
9	8 —	3	50
8	7 25	2	75
7	6 50	1	50

ცალკე ნომ — ერთი შაურა.

„ივერია“ ტელეფონი № 227.

„ივერია“ ტელეფონი № 227

დღესასწაულის გამო შემდგომი ნომერი გამოვა პირას, 24 მარტს.

სათავად-ზნაურთა ქართული თავტრი.
სამშაბათს, 26 მარტს, 1896 წ.
ქართული სტრუქტურის მოკვლევის
წარმოდგენილი იქნება

სურათის ცინე

ახარებელი

გოლგოთა 1 მოკვლევა.
დასასრულად.
ბ-ნ რატონის ხორა იმდერებს ქარ-
თულ სიმღერებს.
მოთამაშენი ქ. ქ. რჩეულობისა, მიხე-
ლიძისა, ვარშაიკისა, ჯაფარიძისა, თა-
მაზიშვილისა, შველიძისა, ინსარაძისა,
ჯაბაძისა, სუხიშვილისა და სხვანი.
დასაწყისად საღამოს 8 1/2 საათზე.

პატივითი კვილის აქტივობა

პ. ი. ვიწრობისა და მინის მ. დ.
ილაპროვოსისა.
მიხელ. ქუჩა, სახლი კრავსისი, 79.
ავადმყოფების მიღებენ დღის 9—3
და საღამოს 4—7 საათამდე.
სასულიერო მთარგმნის ნება-
რითი, უხვად კომიუნიათი გან-
სვენებულის იმდერეთის ეპის-
კოპოსის გაბრიელის სახელ-
ზე აკადემიური სტრუქტურის (მე-
თის ან დონის) დაარსებისათვის
კერძოდ უფროსად საჭირო
ფონდის შემსახრებლად. კომიტე-
ტი მოიწვევს ყველთა, რომელთაც
არა ხოლო სიტყვით, არამედ საქმი-
თაც სურთ დაამტკიცონ, რომ მათ
გულში ცხოვრებ არს სხივნი და პა-
ტივისკენა ამ დღეისავე მომდგრათ-
მოძღვრისადმი, შემოიტანონ თავისი

ფალეატონი

უპანასწამელი ღავე ილასი.
(გ. გაგარტისა)
(ფრანგულად).
დასასრული *)

იუდა შუაგულ ბრძოლაში მიდიოდა.
ბევრმა იმაგინა, რომელიც სულ
რამდენისავე წილის წინადა პარასას
განთავსდებოდა თხოვლობდნენ,
გაგონა ასისთავის სიტყვები. იუდა
რამდენსავე სიტყვას ყურით მიჰყარა.
სიფრთხილეს თავი არ ასტკიცავო,
იფიქრა თავისთვის იუდას — ფრეს
აუწყარა და თვისი უღაბურ ქუჩის
შესახვევისკენ გასწია.
— ნუთუ მართლა ყველა ასე
თავს მართლებს, როგორც ქირიანს?
— იფიქრა იუდას.
ახლა-კი გარდასწყვიტა იუდას შინ
წასულიყო და იქ მოეგებებინა, რა
მდგომარეობაშია, ამ მომავალში რა
ეყოლა. მაგრამ გაზრე უცხად მას

წველილი ამ წმინდა საქმისთვის. შე-
მოწირულნათა რაოდენობა შემო-
წირველთა სითურთ გამოცხადებულ
იქნება თავ-თავის დროსად აღიღო-
ბრივ განვთავსო. შემოწირულნი
უნდა გამოგზავნონ ამ ადრესითა:
კომიტეტის თავმჯდომარეს ქუთაის-
ის სენინარის რეგისტრის არხიმანდ-
რიტს დიმიტრის.
თავმჯდომარის მაცვარეობის წყა-
რად დაგვიწერეთ გ. ცხატაშვილი.

ქუთაისის გუბერნიის სან- ტრალური კომიტეტი

და-
ბარსებული გუბერნიის თავად-აზ-
ნაურთა სვანებთა გრების განა-
ჩენით, შემწობის აღმოსაჩენად
ქუთაისის გუბერნიის იმ მცხოვრე-
ბლებისათვის, რომლებიც დაზნე-
რებად წყალ-დიდობამ და უმაგა-
ლითა დრმა თოვლებს, უძირნი-
ელესად სთხოვს უფრო გულ-მე-
ტყვიერებას — შემოწირულობა გამო-
გზავნათ კომიტეტის თავმჯდო-
მარის, ქუთაისის გუბერნიის თავ-
და-ზნაურთა წინამძღოლის
თავადის ს. გ. წერეთლის სახე-
ლობაზე (5-1)

მედიის აბის ხედი სრულიად

ახალი საუკეთესო ხარისხისა მიღ-
ებული მედიის მალხაზია, გოლო-
ვინის პრაპეტუბი ტფილისის კრ-
ეულისა შინაშია და სარაჯიშვილის
ქარვისლაში სომეხთა ბაზარზე.
(4-3)

ახალი ამბავი

სუტერბურგი: 10-ს მარტს,
განსვენებული ეპისკოპოსის გაბრი-
ელის გვიმის გელაის მონასტერში
დაცხვენების და დაკრძალვის დღეს
ქართველი სტუდენტების თაოსნობით
გარდახდილი იქნა პანაშვიდი სახელ-

რამდენიმე დედასკი და ყმაწვილი
შეხვება, რომელთა ერთმა შეხვდა-
მაც მალად შუკზარა იგი. ეს ის ბავ-
შვები იყვნენ, რომლებმაც სულ სა-
მის დღის წინად იერუსალიმს შესე-
ლის დროს იესოს გზა ყვავილებითა
და მწვერ შუბრებით მოუფინეს და
უფალობდნენ:
— უსანაა ძეო დავითისაო, შე-
გვიწყალებ ჩვენს ოსანა!
იუდას გზა შეტევალი და ახლა
ქალაქის სიმაგრეებისკენ გასწია. მა-
გრამ ბავშვები უფან-მისდევდნენ და
მის სახელს წველა-არკულით იხსე-
ნიებდნენ. იუდას ფრეს მოუწყარა,
მაგრამ ჰგანძობდა, რომ ბავშვები
მუქარით მიდევდნენ უფან. ახლა იგი
საუკრატო მოედანზე გვიდა; აქ გლე-
ხნას და მესხელებს მოეცათ თა-
ვი, რომელიც იმ დღით ჩამოსუ-
ლიყვნენ გალიის სხვადა სხვა სო-
ფლებიდან.
— იუდა! იუდა! ჰყვიროდნენ ბავ-
შვები.
— იუდა! ეხსენდნენ გალიეველნი.
— მოკალით! სიკვდილი იუდას!
და ქვა სეტყვისათი დაყარეს. იუ-
დას წაბოსასამის კალთები შემოიკე-

მწიფო კანტალიორის ეკლესიაში,
რომელზედაც დესწრენ; საერთო
ქართველი სტუდენტობა, სახელმწი-
ფო კანტალიორი დ. ტ. ს. ტ. ი.
ფილიპოვი, პროფესორი ა. ა. ცაგა-
რელი, ნ. ი. ნიკოლოძე, თავ. ი.
ნაკაშიძე და სხვანი მრავალი განს-
ვენებული ეპისკოპოსის პატივის
ცემულნი.
— დაღეს პანაშვიდი იყო გარდახ-
დილი აგრეთვე სასულიერო აკადე-
მიის ეკლესიაში.
* ბათუმსა და ტფილისის შორის
სახალხო და საქონლის მატარებლების
პირდაპირი მიმოსვლა გუშინ, 20
მარტს, დღის რვა საათიდან დაიწ-
ყო. ამიერიდან დილითაც და საღა-
მითაც წავლენ ტფილისიდან მატა-
რებლები.
* როგორც შევიტყუთ, ტფილი-
ის თავად აზნაურთა ქართული თე-
ატრი კ. მესხისა და გ. გუნიას აუ-
დიო იჯარით თოთხმეტის თვის და-
დით.
* ჩვენ გვეყრებ პეტერბურგიდან,
რომ იქ მალე გაიმართება გამოჩინე-
ლი მომღერლის ფიგენრის მონაწი-
ლეობით კონცერტი ქუთაისის და
ტფილისის გუბერნიებში ზამთრისა-
გან დაზარალებულთა სანარკველთა.
* კომისიამ, რომელსაც მინდო-
ბით ჰქონდა შეედგინა პროექტი
ქალთა მომავალი სკოლის ტიპისა და
დაესანებებინა საშუალებანი სკოლის
შენახვისათვის, უკვე დასრულა თავი-
ნი შრომა და ამ დღეებში წარუდგო-
ნა პროექტი სკოლის საზოგადოების
გამვე კომიტეტს.
* პროფ. მაზინგი, რომელიც
ხუთ თვეზე მეტია ტფილისში
სტუდენტობა და სწავლობს ქართულს,
მეგრულს, აზნაურულს და ჩანჩურ
ენებს, შაბათს დორაბატში მიდის.

პატრეცემული პროფესორი გაისათა-
ბიკების ჩამოსვლის ენების შესწავ-
ლისათვის.
* ჩვენი ცნობილი მწერალი ქა-
თალი კ. ნინო ორბელიანისა, რომე-
ლიც მძიმე ავადმყოფი იყო, ამ ე-
მად უყვებ არის.
* როგორც გვითხრეს, კავკასიის
ეკიმთა საზოგადოება ვერ ახერხებს
განზრახვისამებრ 1 პარილიდან გა-
რებს სპოზულიარული ვაჭეთი. გა-
მოცემის შეუღლებიან აღბთა შემო-
ღობის პირველ თიდანვე. ამ ემად
„საზოგადოებამ“ გაუფრთხილა ეკიმებს
წერილი, რომლით სთხოვს მათ დახ-
მარებას და თანამშრომლობას.
* ამ ემად „დედა-ენაში“ მო-
კეტულს, სახალხო ლექსებს, ზღაპ-
რებს და მოთხრობებს ასუერთის
ორი სულაქიანა, მატარა. ორმო-
ცამდე სურათი უკვე მზად არის.
სხვანიც მზადდებიან. ეს სურათები
მოეცემა „დედა-ენის“ მეტარებელ
გამოცემაში, რომელიც დაიბეჭდება
მომავალს ზაფხულში. გარდა ამისა,
ამ წიგნის ბოლოში დამატდება და-
იბეჭდება ნოტებზე დადგენული
სახალხო სიმღერები: კახური, ქარ-
თული, იმერული, გურული, მეგრუ-
ლი და სხვანი. ფასი წიგნისა იგი-
ვე დაჩანება.
* ჩვენ მივიღეთ ახალი წიგნი
მ. გ. ჯანაშვილისა „შოთა რუსთა-
ველი“. გამოცემა გაბ. უ-შვილისა.
წიგნი სამი სხვა: შოთას, თამარ
დელფილისა და ტემთის ეპისკოპო-
სის წმ. იოანესი და ორი ნახატია:
რუსთაველის სურათი და „თამარ
დელფილი ციხის ძირს“; შეიცავს
183 გვერდს და ღირს ორი აბანი.
* ჩვენ მოგვიღო „ქართული
გოტიკური ანანი. წერა წერა-კვე-
თილის კალამით — ტარაუშვილისა

ნანანი დირს შაურად. 20%
გადღებულთა მომავლის საქალბო
ქართული სკოლისათვის.
* ფოთის ნავე საღვთის საშობა-
რთვით მიერ აღძრულს შუამდგომ-
ლობაზე, რომლითაც თხოვლობდნენ
ნება მისცემოდათ გასცხვანი საქონ-
ელა დასო დატვირთათა ხოლმე,
ნება-რთვა მოსულა, როგორც აუწ-
ყებენ ფოთიდან გაზ. „ნოვ. ობ.“-ის,
შეხლობ იმ პარილით, რომ გვების
საქონლით დატვირთვის დროს ელე-
ქტრონი იყოს განათებული ნავე-
სადგურით.
* წარსულის თვის თებერვლის
26 იყო სავანგებო კრება ქუთაისის
გუბერნიის თავად-ზნაურთა, რომ-
ელზედაც სხვათა შორის ვადასწყდა
წყალდიდობის და დიდ-თოვლობის
ბისაგან დაზარალებულთა შესაწყენ-
ლათ გუბერნიის ცენტრალურთა
და სამხარო კომიტეტების დარსება.
გუბერნიის კომიტეტი ამოაჩვენა
იქნენ: თავმჯდომარეთ გუბერნიის
თავად-ზნაურთა წინამძღოლი თ-ი
ს. გ. წერეთელი, წვერებით მაზრის
წინამძღოლები, დეპუტატთა კრების
დეპუტატები და თ-დი პავლე ა. თუ-
მანიშვილი, საურთიერთო ნდომის
საზოგადოების თავმჯდომარე, თ-დი
ნიკოლოზ ტ. დანიანი, ბ-ნი სიმონ
ბ. დილომბერი, ინსპექტორი ქუ-
თაისის საზნაურთა სკოლისა, ბ-ნი
დავით ბესარიონის ძე კვიციანი,
ნაფცი ვეჭლი და კალისტრატე ნ.
ჩიკვაძე, თავმჯდომარეთ ქუთაისის
თავად-ზნაურთა ბანკისა. საზნაურ-
თა კომიტეტში თავმჯდომარეთ დანი-
შვილი მაზრის წინამძღოლები და
წვერები კი ჯერ არ არიან ამორჩე-
ულნი.
პირველი საორგანიზაციო სხდომა
უკვე ჰქონდა კომიტეტს ამ თვის 9

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯდა და სიამოვნებით შეწი-
შნა, თუკაცა ძალიან დიდხანს
ერბინა, რომ იერუსალიმის კედლები
თავს დასტკროდნენ, სულ რამდენისა-
ვე ნაბიჯით დაპოვებოდა. შემდეგ
იქვე ქალაქის მახლობლად, გორაკის
წვერებზე, რომელ ცენოზონთა რა-
ნიც დიდხანს, კოტა მოშორებით ბა-
ტეში ვახვეულს დედასკებსა და
ბავშვებს მოჰკრა თვალი, და ბოლოს
ხალხის ბრბოც გამოჩნდა. ეს იყო
ხალაქა უცნაური და უნდელ სურა-
თი, რომელსაც თითქმის გონება-და-
კარგული შეტყუებდა იუდა. მაგრამ
აგერ უბეჭდა და რომელი ჯარისკე-
თა კოტა ქუბზე ზვიდად, მტრულიდგურ
ციხის იერზედ სამი ჯგირი აღმართა;
თითოეულს მათანეუკაციოთა გამო-
რჩობული, იუდას გოლოვანი იცნო.
უფრო მაღალ ჯვარზედ იყო განართ-
ხული ნაზარეველი; ეკლის გვირგვი-
ნიც შემკული თავი ქრისტეს გვირ-
გვინზედ გარდადგო და სულსა პოვედა.
როდესაც რომელი ცენონსანი იე-
რუსალიმის დაბრუნდნენ, იუდას—

მთელს სიკაცსელებზე
შუადღე დადსული იქნებოდა; იუ-
და ერთის ნაპრალ კიდის ჩრდილს
ქვეშ დაჯ

რიცხვს. სკერტრისა და ხანინდრის ამორჩევის შემდეგ კომიტეტმა გადაწყვიტა, სხვათა შორის, გახეობით მოიწვიონ ქვემოქმედნი, რომ თავიანთი შეწირულებანი გამოავხანონ ქუთაისის გუბერნიის თავად-ან-ნათურა წინამძღოლის, ს. გ. წერეთლის სახელთანაჲ. (მეორე რ.).

* საღ. ნატანები: გუმინ, 14 მარტს, ნაშუადღევს 2 1/2 საათზე ცეცხლი გაუჩნდა და დაიწვა ქ. ოზურგეთის მოვაჭრის იე. ორაველიანის ხის სახლი. საკვირველი ის არის, რომ სახლი დაცეცხლი იყო და არც იცის საიდან და როგორ გაუჩნდა ცეცხლი. სახლში არც სავაჭრო რამე იყო და არც მდგომრი ვინმე ყოფილა შიგ. მხოლოდ თივა ეწეო ოზურგეთის გულთა ამხანაგობისა. ცეცხლის განგინ გვიან შევიტყეთ, რადგან იმ დროს ყველს ცინია. დერბოა უშუალოდ სადგურის უფროსის თანამშრომელს, რომელიც იმ დროს სადაგურზე მორიგად თურმე იყო; ამან ზარის რეკითა და ლოკომოტივის სტენტი გადამოსა მცხოვრებელ და მოვაჭველა ცეცხლის საქრობა მანქანა და თვითონაც თავ-გამოდებით გვეშეუღალა, თორემ სულ ერთიანად გადავიწყობოდათ. ზარალი 600 მანეთს არ აღემატება.

* ამ დღებში მოსკოვში გარდაიცვალა ცნობილი მუსიკალური კრიტიკოსი იან. სოლო. რაზმაძე. განათობა რაზმაძეს მიუღია ლეიპციკის კონსერვატორიაში და ერთხანად პროფესორად ყოფილა მოსკოვის კონსერვატორიაში. შემდეგ განსწავნებული მუსიკალური მოამბისა "გრად-ნებული" იყო და სწერდა რეცენზიებს, ამანვე გამოსცა "მუსიკის ისტორიის მიმოხილვა. მამა რაზმაძის საქარითელი დამაუფლებელი თ. რუსეთში, არხანგელის გუბერნიისში, 1830 წ. მამინდელ საზოგადოებასა დასახლდა. შვილი რაზმაძისი, აწ განსწავნებული რაზმაძე, დაბადებული პენზაში 1845 წ. და უმეტესი დრო მოსკოვში გაუტარებია.

* ქუთაისისა და ტფილისის გუბერნიისაში წყალ-დიდობისა და დიდის თოვლისაგან დასარალებულთა დაზმანე-

ბელ დროებითი კომიტეტის თავმჯდომარე კენანს უდასაზღ ნაყოფისასეულ ბაგრატიონ-მუსხრან-ბატონისა გეგმოსაც დატყვევდა სის და მათთან დაწესებულებათა, რომლებსაც შემოწარულებას წარუდგინათ:

- მასი ამბარტარებისა უმაღლესობისა დიდს მთავრის ნაყოფის მისევისა მას—200 მან.; კომარგაულს ბანკს—200 მ., ს. ტ.—30 მ.; ო. ს. ბოანესს—10 მ.; აგრონომს რედაქტორად კნ. მ. ორაველიანის სასახლეს—67 მ. 90 კ.; კუიანს—3 მ.; ხ. თ. თვარდაშვილს—10 მ., ს. ს. ნი-თასიანისს—10 მ., ნიე. კვარ. წყნა-ლაშვილს—30 მ., კარდის ნიე. სიმ-ბუკესს—25 მ., ბ. ნ. ვურგელს—25 მ., კნ. მარ. სოღ. არღუთისაგა-ლო-გარეუკიანს—10 მ., თაე. ზაქ. ზარასიანს—15 მ., მარამ გრგო. დაქადავანს—15 მ., მ. მ.—20 მ., იური ნაყოფ. მიდლეუტანს—100 მ., წიკაიანისა კასტორასს და ანხ.—100 მან., ბ. ნ. მიდლეუტანისს—25 მან., ბ. ნ. მიდლეუტანისს—5 მ., ბ. ნ. გრგოლს—10 მ., თაე. ზაქ. მუქაძეშვილს—10 მ., თაე. გ. ო. მე-ღაძეშვილს—3 მ., ხ. ო. ბაგრატიონ-მუსხრან-ბატონისს—10 მ., ო. ფ.—10 მ., კნ. გ. ბაგრატიონ-მუსხრან-ბატონისს—20 მ., ბ. ტ.—5 მ., კოსტან. წყნაშვილს—50 მ., თაე. კ. ო. ბაგრატიონ-მუსხრან-ბატონისს—75 მ., ბ. ნ. გრგოლს—10 მ., კ. ამბაგაძესს—5 მ.; უსტ. რეპეშვილს—1 მ.; დარ. ზაქ. მარზოკეისს—50 მ.; კნ. მარ. ზაქ. მუქაძეშვილს—10 მ.; ნიდედა ზაქ. ნიდედაშვილს—5 მ.; ელის. ზაქ. დიდიშვილს—15 მ.; კნ. მარამ მარგ. თუშინაშვილს—5 მ.; კვარ. აგე. დაქადავანს—10 მ.; კნ. მარამ ო. არღუთისაგა-ლო-გარეუკიანისს—50 მან.; გრგოლ ოაქანს ბე მარზოკეისს—50 მან.; მანია ო. მარზოკეისს—50 მ.; უგანიშვილს კნ. თაე. მარ დაქადავანს ასულს, ჭყარის ბატონისს—50 მან.; თაე. ო. ა. ამბაგაძესს—15 მ.; ო. ს. ხადათაისს—10 მ.; ს. ს. ხადათაისს—5 მან.; კატ. კვარ. ხოსროკეისს—10 მ.; ო. ბეს. საყანოსს—5 მ.; მ. მ.—2 მ.; კოსტ. კასტ. მამაგაშვილს—10 მ.; კნ. ნ. ხ. ანდრონიკაშვილს—5 მან.; კნ.

ჭკუთე. ქანს. ბაგრატიონ-მუსხრან-ბატონისს—3 მ.; თაე. კოსტ. მარგ. ვამ. ბაგრატიონ-მუსხრან-ბატონისს—5 მ.; გრგოლ ტა-ხენ-გუგუნიანს—10 მან.; და სულ 1,515 მან. 10 კან., სოღა კო-მიტეტის დადრების დღემდე შემო-სულს 3,640 მანეთა 35 მანეთა. აქვეამ გადკუთიანი გუბერნიისა-თავის გასაგზავნად ქუთაისისა გუბერნიისაში 2,837 მ. 35 კ., გარის მარზამი 803 მან.

შემოწარულებას მიადებან აგრეთვე ჭყარტყლათა შორის წერა-კითხვის გა-მარტყლავად სასოგადოებისა განგუდ-რობას, რომელდც ტფილისის თავად-ან-ნათურათა ბანკისა შინაშია ამყოფება, სასახლეს ქუჩაზე.

ქო რ მ ს კ ო ნ დ მ ც ი ო .

სოფ. ხანი (გურია), 10 მარტი. მარმანდამა წყადაღობამ და წრეკან-ღელმს დიდმა თოვლმს დიდი ზარალი მიუყვან ჩვენს სოფელს. მდინარე გუბა-სოფელმს, რომელის ორკვე მხარეზე გა-შუქებულია სოფლები: სუა, ბუქსიათი, ნაუღლა, ჭყაბ და ბუღაეთი, თი-თქმის კველა შემოსასრულ სოფლებსა მდინარეთს წარსდა ზოგჯერ სასხა, ზოგჯერ მარცხ და ზოგჯერ წიკადა. ბ. ნ. მარზანს უფროსის განგარტყლებით ადგი-ლომარტყ მამასახლისმს წარადგინა მის დასარალებულთა და დარადობათა ზარა-ღობას.

თოვლი ჩვენში ოთხ ადამადე მო-ვიდა და ამანვე დიდი ზარალი მისცა სოფლებს. ბუგის ჩაუნებრა სახლები, მარამ კაცი მისგანველა ანა ყოფიდა. ამ თვის დამდეგს ტყუამდ მიდლოდა გ. გრგოლ ანთამ მუსხრანის 10 წელს შვილი. უდად თოვლის ზეგვი მამოწვა და ბაქუა ზეგვი გატყვევა; სი-ბრალე მამა სოფლისიქვე გაუგრა ტი-რად-ვერადილი. სოფელდამ გრგოლა წი-კადენ ნამბუბით მისამუკლავად და თქ სადგ მამამ ადგადა უჩუგა, დი-დასს კიესი, მარამ ვერ ამოაქრა და; ამ დროს მორე ზეგვი ჩამოწვა და შე-მისხებული ზეგვი სასხაში აზარებდა და-ბრუნებამ, მარამ ამოაქვამე ბიჭმს გრგოლს ტუღუშის მათაგობით მარგ-ბადლას დაწვეეს მუგან და ბაქუა გა-შუქებული ამოაქეს. ბაქუა დიდხანს ზაღდს თოვლით და საცადაღობისაგან გა-

დახრინეს. სულ 5 1/2 საათა დატყვა ბაქუაში თოვლში.

სანათა შორის. (შედეგი *)

მამნი, როდესაც მთელი დღეა-ქა-ლაქების გახეობით ერთ დროს საე-სე იყო იმისთანა ამბებით, რომ კავ-კასიაში ძარცვა გლეჯა იქაურ მკვიდრთაგანთა, ამბოს თემიჩხან-მურელი კორკისონდენტი ვახუთ აკავკასიაში**) არ შეიძლება სიამოვნე-ბით არ შევიწხოთო, რომ ჩვენი აქაური მხარე ყოველ ამისაგან თი-ვისუფლითა. მარცხა, მტაცებლობა და სხვა ამისთანა ავ-კაცობა არსად არ ისმის დაღისტანში, თუცა ეს ქვეყანა ყველაზე დიდ დაქერილია მურელი კორკისონდენტი, ამბოს იგი კორკისონდენტი: საცა ამის-თანა ეგომოტი გრია, რომელიც მთე-ლი ოროკი წელიწადი ჩვენ გვებრა-ძობდა, საცა ხალხი ჰობაბობოს თი-თქმის ოცს სხვა-და-სხვა ნიარ ნითთა, მამნი მკვიდრნი ასე უნუგეშო ეკო-ნომიურ მდგომარეობაში ჰარიან ეს თვითონ ქვეყანა გადაქერილ გადმო-სწრილი საშინლის მთებითა, ამ ქვეყანაში, ვამბობო, მცხოვრებელი სი-საოცარს მაგალითს წარმოავი-დგენს მშვიდობით-ყოფილ და მოს-წინებულ ცხოვრებისასაო, რა თქმა უნდა, ამ ბრწყინვალე და სანუგეშო ამბის მიზეზი ცოცხა არ იყოს თვი-თონ გრიც არის, ბოლო მე კი გეო-ნია, რომ მიზეზი ამისა სხვა რამე-ზე უნდა მოიძებნოსო.

მართალია კორკისონდენტი. ის სხვა მიზეზი იმაში მდგომარეობს, რომ პირველ დაპირების დღემდე დაღდს აქამომდე დაღისტანი განგე-ბილი იმისთანა კაცებისაგან, რა მელთაღ დედა აზრად ჰქონდათ: გი-ყვარდეს გრი, რომელსაც მამათა და გიყან გრი, რომელსაც მოხე-რეობო, ყოველივე ეს ცხადი იქნე-ბა; კორკისონდენტისა არ იყოს, თუ შეტყუებო, რა სიყვარულით და გულის სითბოთი გამოიხიზავა გრი თ. ნ. ზ. ჰეკევიძეს, როცა

*) იხ. იფრია" № 64
**) აკავკასია" 1895 წ. № 257.

14 სექტემბერს წამოვიდა დაღისტ-ნიდამ და ხალხზე დაეარდა წყარო ადარ დაბრუნებდა. იმ ამ გამოი-თავიან ამბავს როგორა სწერს სე-ნებული კორკისონდენტი აკავკა-სისა.*

* აკარა დიდი ხანი ხმა დადილია ქალქის თემიჩხან-შურისა და მთელ დაღისტანში, რომ დაღისტანის უფ-როსი მართელი თ. ნ. ზ. ჰეკევიძე ავად-მყოფობის გამო სამსახურს თავს ანებებდა. არავის სჯეროდა ეს ამ-ბავი. კაცმა აქ დაიწყო სამსახური აკორკეტის ჩინითა*, მთელი 38 წე-ლიწადი აქ ჩვენი იმსახურა, შეის-წავილა თვითვეული კუთხე ამ ქვეყ-ნისა, თითქმის თვითვეული ჩვენგანს სახელდობრ იცნობს, მოიპოვა ასე-თი უზომო სიყვარული გრია, რა-მელიც თვითონაც უყვარდა, ჩვენს გარედ როგორ-და გასძღობსო, ფე-ჩროდენენ და ამიტომაც გეგნათ, დავარდნილი ხმა მისი აქედამ წეს-ლისა ტყუილითა. ბოლოს ხანგეში ამ ხმა უფრო და უფრო დასაჯე-რად იმტაც და ასახლებდენ 14-ს სექტემბერს დაღისტანი, რომ ამ დღეს ამბობს ჯერ დროებით დავი-თავიან ავად-მყოფობის გამო და მერე საბოლოოდ დასტავის თვისი თა-ნადანებობა, თუ შესვენების შემდეგაც უნდა არ შეიქმნება. არ დარჩა კუთ-ხე დაღისტანისა, რომ ეს ხმა არ მი-სულიყოს, დანიშნულ დღეზე კარგა წინად ხალხმა სკუთარის სურვილით დაიწყო მოდენა შურისა ახლოდამ და შორიდამ, საცა-კი თ. ნ. ზ. ჰე-კევიძეს ოდენე უმამხურია. შურის ამოიღენა ხალხი მოაწყდა, რომ ქა-ლაქში დასადგობად ადვილი აღარ იყო და ამოდენა ხალხი გარედ ეს ქვეშ ატარებდა ღამეს. 10 სექტემ-ბერს დამდეგ სხვა და-სხვა თემის გრნი მივიდენენ თითო თ. ნ. ზ. ჰეკევიძის სასახლში და ითხოვეს ნახე. თუმე-ბა ნიკოლოზ ზურბანის ძე ავად იყო, მარამ არ შეეძლო არ შეეწე-ნარებინა თხოვნა ხალხისა და მიიღო ყველა. ეს საქმეა იყო, რომ ბერის სხეებსაც იგივე ეთხოვებოდა და 14 სექტემბრამდე ყოველდღე ორს საა-თამდე თ. ნ. ზ. ჰეკევიძე ეთხოვო-და თვისი ყოფილ ნუქურებს, თანა-

ლუბელი გადაეფარა; იქვე, ისკარი-ოტლის მხლოდლოდ, სულ რამდენ-სამი ნახიჯზე, ელემ კლდე შუა გა-ბაო; იქ-ი, ელემი ავან წითლად მო-პრიალე სამი ჯვარი და მათზედ ჯვარ-ცმულინი თითქმის თან-და-თან იზრ-დებოდენენ, მოძრაობდენენ, თითქმის გამსკადვლეს ოულას უახლოდებოდ-ნენ და სისხლში შესვირის ხელგმს აშფერდენენ მისკენ; ვარდლები-კი გა-პყინდენენ.

იულა შიშის ზარმა მთლად აიტა-ცა, მიწაზედ დაეცა და წამოსახლამ გადაეფარა.

როდესაც წამოღდა, უკვე დაღამე-ბულიყო, ქვეყანად სირუშე გამეფებუ-ლიყო. გოგოლოთაქენ შეხედვას ვე-ღარ ჰგედვდა იულა, ბუნების სირუ-შე, ილუშალობა აზნიებდა, მას ეხლა მხოლოდ ერთი რამ-და-ენატრებოდა: ვისმც შეხვედროდა, კაცის ხმა გავე-გონა, დიდნახა, რომ ერთი ადამი-ანი მაინც არის თანაუტრანობდა. იულა ისევ იერუსალიმისაკენ შებრე-ნდა და მთლად დაღლილ-დაქანტულ-დატანჯული გზის პირად დაჯდა.

ბით მოიკვდა და მტრედის-ფრად აწილი დროულდობიდა მთარემ მწუ-ხარე ნათელ მომბინა ჭეცყანს. ქა-ლაქიქამდ მომავალ გზაზედ დილისკი კვერთხის ცემა შემოესმა იულას; მა-ლდ თვით არღილიც გამოჩნდა. იუ-ლიც ცოც, წელიწად მოხროლო, სწრა-ფად მიისსწვროვდა გზას, თითქმის ქვეყნის წყვეტ-კრულვას გამოჰქცე-ვოდა. ნახვარედ განათებულს უდა-ბურეს გზაზედ ნათლად მოსანდა, როგორის სასოწარკვეთილის გარდა-წყვეტილებითა აწენდა იგი ჯოხს. მგზავრმა იულას წინ გაუარა.

— ავასფერ! ავასფერ! — შესძახა მოკიქულითა. მგზავრმა მაინც ხმა არ გასცა და ნახიჯზე შებრდა. იულა უკან გაედევნა და ეუბარებოდა: — ავასფერ! ნება მომეცი მეც თან გამოგვექ! წამოვალე ყოველგან, სადაც-ცოც მოსსურებ. დავისენენ თან; სადაც შენ დაისენენ. მე ვიქნე-ბი შენი მოსამსახურე, ყნა, შენი მოხროლიეროთული ძალი, — ოღონდ მარტოდ ნუ დამტოვებ ამ ბგლის ღამეში! — არა, მე ძალიან შორს მივიდი-

ვარ, — მივიღ სირიის, ეგვიპტეს, შუა-მდელ აზიის, ქვეყნის დასასრულს; გიულად რომ მიხ. მე არსიოდეს არ დავისენენ; არასოდეს არ დავიძი-ნება მე ვერ თანაუტრანდენ იესოს ტრანჯვას. სამავგროლ ამ ჩემს სიძა-ტურს. ბოროტებსა გამოვიყიცილი მით, რომ სამუდამოდ ასე უზაროდა და უნუგეშოლ უნდა ვეგროია. მგე-რამ იცოდა, ამ მართალი კაცის სის-რულში ვარდული არა ვარ, ვაფთო-ბილდებ, იულად, შეუბრალებლად გაე-ტრესდა ფეხით, დასწარტუნავ ყოველ გვერს ექედნას, რომელიც-კი გზად შემოხვდებოდა.

მგზავრი ბნელში დამავრა. ჰგედე-ვა იულა, როგორ ეგვარებოდა თვალთაგან არღილი ამ სამართა-ლილ განდევნილის; დიდხანს, დი-დხანს უგედნდ ყურის იულა განდევ-ნილის კარნის კვერთხის ქვაზედ ცე-მის ხმას, რომელიც თან-და-თან სუსტდებოდა, მაგრამ იკარგებოდა. შესწყდა ხმაც, იულა ისევ მოწიწე-ბით თანამუხლოვდა იერუსალიმს. მან იცოდა, რომ ქალქისა ვალავანთან, ხეში, რამდენიმე ქოხი იდგა, სადაც სხვა-და-სხვა ბოროტ-მომქმედნი და

სამართალი განდევნილნი ივარადენენ ვიგე. იქნებ იქ, იმ ქოხებში მაინც ედგოთ მგზავრისა და დამე მათი თი-ნონო, იფიქრა იულამ.

ერთ-ერთი კარების ნაჩრეტი-დამ სინათლე გამოიღოდა. იულ-დამ შეიხედა. ლამაზათან იჯდა ბარნახა, მის ბოროტ-მომქმედი ზარ-ნახა, რომელიც მთელს იუდეუსტანს იუდეულად და შიშის ხარს სცემდა და რომელიც ხალხის თხოვნით პილა-ტემ განათავისუფლა სიკვდილით დას-ჯივნიდა. იულამ კარები დააკაუნა. კარს გაღა.

— ბარნახა! მთლად დამლია ტან-ჯვამ, სიცივთ ცვეცდენ, შიშან, მე-შინიან! ნება მომეც ეს ღამე შენს კერასთან გაავითო! — უკალი კარებში იდგა. ბარნახამ მხრებით შეიშეშა, მწარედ გაიღიმა და უთხრა: — როგორ, გსურს ბარნახას პა-ტრიონება გადატრეცხა? მე რომ შენ მიგელო, როგორც მტრეშობარს, ხვალ იერუსალიმში ჩემი ხალხი შეგებრ-ლებლად ჩამაქვავებს. არა! ყური და-მიგდელ იულა; მე მოვკლ ხუთი თუ

გვესი ვერაფერი და ორიც რომელიც ცნობოსანი ჯარის-კაცი, მე მიავალი ოქრო მოვანებო მველდელ-მთავარის ყუთებიდამ ტახარში, ავავლოდე ოქ-რობით დაღმის კილიანას, რომლის შეგებისათვისაც სიკვდილით მსჯინ-დამანაშავს; მაგრამ არასოდეს კაცი არ გამოიკო, ჯალათისთვის მსხვერ-პილ არ გამოიჩინა. იი აქვე ჩავახრ-ჩიომ ამ ჩემის მძლავრის ხელგმობს ჩემის ქობის კარებს-კი, იცოდენ, არ გადავალხებინებ. თუ რომ ძირი დამღვეს—გოლოგოთა შორს არ იბის; შენ შეგეღლიან იქ, შენს უფლის ჯვარს მიყარდნო თავი და მშვიდო-ბიანად დავიძინო და არავინ, თვით სატანა-კი, ვერას შემოგბედს, იცო-რად ეს!

იულა ისევ გულდაწყვეტილი და-ბრუნდა; იგი ხან იერუსალიმის სიმა-გრებებს მოეფარებოდა, ხან ვენახებში გადვიდდა და ხანაც უხეთხილის ტყეში შევიდოდა ხოლმე. ბარნახასა-ცა შეუბრატყუებოდა ანა მტრედ მიმი იყო ოულასათვის. აქამდე იუ-სოს დღერთი ხმა წინააღმდეგ უფრო კეთილშობილს მტრებს ავლენდა ტაძარს, რომს, მოწაყვებებს, ხალხს,

მოღვაწეობს, რომელიც ეხლა უკვე "ახუცეაში" შესულიყვნენ, პატივსაცემად კაცებს დაიხატნის და, ერთის სიტყვით, ყველას, რომელთა შორის გატარებული უყუთესი ნაწილი თავისი სიცოცხლისა. აქ იყვნენ ანდრეასი, ავარიელი, ყაზიყუშუბელი, დარლიგელი, წამბელი, ყაითაღელი, ყუბიხები და სხვანი.

გულ-ამოხაჯდომი იყო სურათი, როცა თ. ნ. ზ. ჰეგევაძემ ეთხოვა და თავისი თანამოღვაწეობა. აქ იყო დამბლად ჩავარდნილი მოხუცი, ამასთანავე ბრმა, რომელიც ხელით შეიკვანეს. დაინებულმა სურვილით მოხუცისა, რომ ჰმანის თ. ნ. ზ. ჰეგევაძემ და გამოთხოვოს, იძულებულყო ნათესავნი საკაცეთი წამოიყვანა ეს მოხუცი ორსანი ვერტის საშორადამ. ავეცი იყო ყოფილი ნუჭერი 80 წლისა, თვალთახინალოდ დაკარგული, რომელიც ცხენ და ცხენ მისულიყო შერაში, რომ უკანასკნელად გაეგონა ხმა თავისი საყვარელ უფროსისა.

ამის მხნველთ გულ-რკინა დალიტვებულთ თვლი ცრემლით აფესოთ. თავი დაღმანს ესაფერებდა სხვა-დასხვა თემის ხალხს და მარტო სისუსტე და დაღლილობა არ აძლევდა ერებს მერტ ხანს დარჩენილიყო მათთან. 12-ს სექტემბერს წარუდგა თავად მოქალაქეთა დეპუტატია და სთხოვა ნება ქალაქის ბაღს, რომელსაც აპირებენ, დაერქვას სახელი მისი. აქ ერთმა დეპუტატმა ქალაქისამ დაიღ-უნებო მოახსენა მხოლოდ სიტყვა. ჩვენი ქალაქი კერძოდ ბევრს რაშიმე მადლობელია თ. ნ. ზ. ჰეგევაძისა. სამაგალითო სიფაქზე და სანატარული მდგომარეობა, რომლის წყალობითაც წარსული ხოლოცობის დროს მარტო სამი შემთხვევა იყო, სრული კეთილ-გაწყნარებლობა, რომლის მეშვეობითაც თითოეული ცალკე მოქალაქე გულშეიღბად არის თავისი სიცოცხლისა და ქონებისათვის, ქურდობის არა-ხსენება, მშვენიერი მიწით გამოყვანილი წყალი, მშვენიერად დაგებული ქუჩები—სულ ყოველი ეს თ. ნ. ზ. ჰეგევაძის თავშედეგული ღვაწლია.

13 სექტემბერი განსაკუთრებულად

დაწყვეტილი იღვწებოდა, რომელიც მის წინ განკლია; ყველა ეს კიდევ ის სამამოლო არ იყო; მაგრამ როგორ შეურიგდეს ამ კაცის მკვლელის საქციელს, რომელმაც თავისი ქონში ბინა არ მისცა და ვანდენეს! მტრად ხსატია რამ იყო ეს შეურაცხყოფა და საპარცხინო და სახარელი იგი იარაღი!

და იუდას სიძულვილი ნაზარეტელის მიმართ ერთი ასად იზრდებოდა. მთელის მისი შერცხვენის მიზეზი ეს ჯვარცმული იყო. იუდა ეხლა დიდს სიამოვნებას ჰგაძნობდა, რომ იგი გაჰყიდა; საზარელის დიმილით იგანებდა იმ მრავალს ტანჯვას, რომელიც იესომ განვლია და რომლის მოწოდებაც თვით იუდა იყო. იხსენებდა, როგორ გამოთხოვს იგი, როგორ შენერყვებს, როგორ სკემდებოდა პატივსაცემად, იგანებდა ეკლის ვივარცხინა როგორ დაასისილ-ლუდა, როგორ განუშუქავდეს ხელნი და ფერხნი ჯვარცხენს განრთხილს დროს.

იუდას საზარელი ფიქრმა გაუერთბინა თავში:—როგორ, ესეთი ძვირფასი დამიანი ქვეყნიერობისათვის ასე იფად მივეც ხელში სინაგოგას?

ლი დღე იყო, რადგანაც გადაწყვეტილი იქნა, რომ ეს უკანასკნელი დღე გამოთხოვებისა. 10-ს საათზე უფროსი დაღმარებისა გადადგა თავისი სხლის მოაჯარზედ. უშვერდელი მოედინა ამ სახლის წინ გაქვილი იყო ხალხითა. გამოვიდა თუ არა მოაჯარზედ, თავის ვაგის შემოერთა ხალხი და ხმაურობით გამოაცხადა სიამოვნება, რომ ჰხედავდა თავისი საყვარელს უფროსს. თ. ნ. ზ. ჰეგევაძემ დაილაპარაკა გულ-ამოხაჯდომის ხმითა და სხვათა შორის უთარა: „მე თქვენში მოვიდოდი ყმაწვილი კაცი, თქვენ-მართალი და ენა მივიღებო, თვენგან ავადმყოფი და დავრდებოდი მოხუცი. მე შეწვირი ჩემ მიერ საყვარელ ერის სიკეთეს მთელი ძლიერება ჩემის ყმაწვილ-კაცობის გულისა, ჩემი უფეთესი განზრახვა და სურვილი. თქვენისთანა ახალს და მხნე ერს უნდა მართველი უფრო „ახალგაზდა, უფრო მხნე, ვიდრე ეხლამე ვარ. თქვენი მერხისი სიამილია. ვინც თქვენ გაიცნობთ, იმას არ შეუძლიან თქვენ არ შეგიყვარებოთ...“ სიტყვა მისი იყო მშვენიერი, გულთი მიქული. ხალხი სასოებით უსმენდა. როცა ეს სიტყვა გათავა, ხალხმა შესცხა: „ნუ, ნუ მიღიხარ! ჩვენი საყვარელი კაცი ხარ!“ ამ დროს პოლოცნიკმა უძვირებო, რომელიც დაიღმად მფლობელი იყო ყაითაღისა, მთელის დაღმარების ერის სახელით მადლობა გადაუხადა დაღმარებულს თხოვა: „სახლოვანი შენი უმუად იქნება მადლობელი დაღმარებულის გულში. შენ იცოდი და იპოვე კიდევ გასაღები მძაფრ დაღმარებულებას თვისს და დაეყრე იგიინი მშვიდობიან და მოსვენებულს ცხოვრების გზაზე, მერე ისე, რომ მთელ ამ 38 წელში იქნება განმავლობაში ერთი კაციც არ გაგვიღელურებია... მფერი და სასტიკი ღონისძიებანი ერის დასაწყნარებლად შენის კაცთ-მოყვარე გულისათვის მერე იყო, იგიინი მერე არ ინდობე და უფარ-ჰყე, ერმა გიცნა შენ, გაიგო შენი სიკეთე და მტკიცედ დასდგა ფეხი შენგან და ნიშნულ გზაზედ მშვიდობიან შრო-

—სულ მცირე, 100 დინარი მანეტ დარდა, ღვლებმა სასტიკად მომატყუესო...“ წაიხატებუთა იუდამ.

იუდას კვლავი იტყობოდა ავღარაბელის ცას იტყობა მუჭარით მუშტი მოუღერა. წყურვილით შეაწყუბა. იუდამ ჯგუფად მდგომ ხეებისკენ გასწია, იქნებ რაიმე წყარო ვიპოვებო. ქარი ფთოლურს წყნარად ამოიარებდა. იუდამ ცოტა არ იყოს სუბუქად იგზნო თავი... მაგრამ უცხად მხეცისავით დაღირაო და მუხლის თავეზედ დავიკ, თითქოს ძლიერმა უხლიავემ ხელმა დასცაო. მან იცნო ის ზეთის-ხლის ხე, რომლის ძირშიაც წარსულს დაშეს შეიარაღებულ შობის-კაცთა შორის სისიკვინოდ ამბორს უყო ძესა კაცისას.

იუდა ასე მუხლისთავეზედ ხოხოთ გამოვიდა გეოსიმინის ბაღიდან და მარბაცით იწყა ისევ უდაბნოში ხე-ტილი. იგი ამ ქამად აღიარსფერულ არ ფიქრობდა; აღიარფრის იმედი არ ჰქონდა;—მხოლოდ ერთად და მსურდა—თუნდაც თვით შერისხული და განდევნილი ანგელოსი, სატანა, ენა-ხა, რომ იგი მიინც მოეღმობებინა

მისა, პატრიის ცემისა, კანონიერებისა და თავისი ხელშეწყობის უსამღერო ერთგულებითა!

სიტყვა სიტყვა კიდევ ყოფილმა შამილის ნაიბმა ჰუმან-კაბიტანმა შამბალ-დებრმა: „შენის ავადმყოფობის ამბავმა მთითველი შესწარა შეშარბიტის მწუხარებითა. ამის გაგება შეუძლიან მარტო იმას, ვინც შენ გიცნობს ისე, როგორც გიცნობდა ჩვენ, მთებში, საცა შენ გიზახურნი შენის სიცოცხლის უკეთესს ხანში. მოცივსა ჩვენსა, [თავალი, ჩვენი ცოლ-ფელსა ვიდრეებს შენთვის ისმენს უფალი-მშობიანი ჩვენი და სურვილი ჩვენი, რომ განიკურნა და ისევ დავიკრუნდ ჩვენ, იქნას აღსრულებული“

„ხალხი მიესია თავადს, ეთხოვბოდა და ხელსა ჰკონიდა. ბევრი სტიროდა, დასურვილად გულს ეხვეოდა და ისე ეთხოვბოდა. დიდხანს ვასტანდა ეს ამბავი, თუ რომ ვარს მდგომნი მხაველნი, რომ თ. ნიკოლოზ ზურაბის ძე ძლიან დაიღალა, არ შეხეწოდნენ ხალხს, კარგი იკმარეთო.“

მერე დღეს 14-ს სექტემბერს იგი ქუჩა, საცა უნდა გაეყოლია. ჰეგევაძემ, აგრედვე მოედინა მისი სახალხის წინ გატეხილი იყო ხალხითა. ხალხი უყვიროდა: „ხანგაზდის ნახავდისო!“ ქალაქს პეტროავსში მივება მრავალი მოქალაქე. მგრემე ეგებებოდნენ გზა და გზა სოფლებზედ. პეტროავსის მოქალაქებმა მიართეს ხატი და პარაკობის გაღუხადეს. მღვდელმა შერაგამე გულთბილი სიტყვა წარმოასტავა.

მერე კორკესპონდენტი ამბობს, რომ პარაკობის გაღუხადეს თავისი ყოფილს უფროსს მისთა ხელქვეითთა მოხლებობაც და მშვენიერად ნაერთა ოფინიკავისგან ხატები მიართეს წმინდა ნიკოლოზისა, წმინდა გიორგისა და საქართველოს განმანათლებლისა წმინდა ნინასი და ამით ათავსეს კორკესპონდენტისა:

„ასე გამოვეთხოვეთ და გავაციოთ იგი კაცი, რომელმაც მთელი 38 წელიწადი ჩვენ შორის სასახე-

ლოდ იმსახურა... ერმა, რომელიც მის უყვარდა და რომელიც ასე კარგად იცნა, სიყვარული სიყვარულითვე დღეხდა და დაბავსა...“ საცა სიყვარულია—იქ არის ღონისცაო. მაგალითი თ. ნ. ზ. ჰეგევაძისა ამ მხრით დასასწავლებელია და გულში ჩასაჩენი“.

ამის ჩვენ აღიარს დავუხატებთ. საქმე თვითონ ცხადად ჰვალადებს იმ ქართველთა სახალხო, რომელთა უფროსობა დაღმარებულთა აქამამდე ებარათ და რომელიც სამსახურის მაგალითი კუთისა და გზის მასწავლებელია ჯერ კიდევ მრავალი თათვის.

სამშურნო საზოგადოების კრება

სამშაბათს, 19 მარტს სამეურნეო საზოგადოების კრება მოხდა. ამ კრებაზედ თავმჯდომარეობდა პირველი ახალი ვიცე-პრეზიდენტი საზოგადოებისა ბატონი-შვილი პეტრე. კრების დასაწყისს თავმჯდომარემ სთხოვა კრებას ფეხზედ წამოდგომით პატრიოტიკური დასაცავლებლის ს. ეფინავიანი-ციხისანი, რომელიც წვერი იყო საზოგადოებისა. შემდეგ ბატონი-შვილი. მა ამ სიტყვებით მიმართა საზოგადოებას:

„ბატონებო! ნება მიმოიქეთ მაღლობით მოგმართოთ, რადგანაც მოსიურეთე ჩემიდან ნოთის გამოცხადება და ამინდრითი ვიცე-პრეზიდენტად არ დაფარავ და გულ-ახსნით მოვახსენებ, რომ დიდს ფიქრსა და ყოყმანს ვიყავი, მინამ მივიღებდი თქვენს წინადადებას—მეცნიერსა ვიცე-პრეზიდენტობა. ამის მიზეზი უმთავრესად კერძო გარემოებათა იყვნენ, რომელნიც, ვწმიშობდი, ღონისძიებას არ მომქმედნენ საესებთ მივინაერთა ოფინიკავისგან ხატები მიართეს წმინდა ნიკოლოზისა, წმინდა გიორგისა და საქართველოს განმანათლებლისა წმინდა ნინასი და ამით ათავსეს კორკესპონდენტისა:

„ასე გამოვეთხოვეთ და გავაციოთ იგი კაცი, რომელმაც მთელი 38 წელიწადი ჩვენ შორის სასახე-

მდგენლობა, იმ საზოგადოებრივ რომლის მოქმედება ეკონომიკურს უქალის ჩვენს მხარეს.

ბატონებო! საგანი სამეურნეო საზოგადოებისა ღილია. ევროპაში ყველასგან არის შეგნებულ მათი დიდი მნიშვნელობა ხალხის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებაში. ყველგან მთავრობანი დიდის ნდობით ეუკრობიან ამ საზოგადოებებს და იქ, სადაც მოხსენებულ სამეურნეო საზოგადოებათა მოქმედება აქამამდე ებარათ და რომელიც სამსახურის მაგალითი კუთისა და გზის მასწავლებელია ჯერ კიდევ მრავალი თათვის.

მა ამ სიტყვებით მიმართა საზოგადოებას: „ბატონებო! ნება მიმოიქეთ მაღლობით მოგმართოთ, რადგანაც მოსიურეთე ჩემიდან ნოთის გამოცხადება და ამინდრითი ვიცე-პრეზიდენტად არ დაფარავ და გულ-ახსნით მოვახსენებ, რომ დიდს ფიქრსა და ყოყმანს ვიყავი, მინამ მივიღებდი თქვენს წინადადებას—მეცნიერსა ვიცე-პრეზიდენტობა. ამის მიზეზი უმთავრესად კერძო გარემოებათა იყვნენ, რომელნიც, ვწმიშობდი, ღონისძიებას არ მომქმედნენ საესებთ მივინაერთა ოფინიკავისგან ხატები მიართეს წმინდა ნიკოლოზისა, წმინდა გიორგისა და საქართველოს განმანათლებლისა წმინდა ნინასი და ამით ათავსეს კორკესპონდენტისა:

„ასე გამოვეთხოვეთ და გავაციოთ იგი კაცი, რომელმაც მთელი 38 წელიწადი ჩვენ შორის სასახე-

„ასე გამოვეთხოვეთ და გავაციოთ იგი კაცი, რომელმაც მთელი 38 წელიწადი ჩვენ შორის სასახე-

— მანაც, წინასწარმეტყველმა, რომელიც შენ გაჰყიდა, აგრე სიტყვა ჩავიკნა: „მეყურებო“ და რომელიც მშობის წვერით ძმარში ამოვლებული დრუბელი მიაწოდეს.

ქალმა საწყლე რაუშუ ქაში და წყლით სასენ ამოხიდა, რომლის ცვარნიც ძვირფას თვლებივით ცვივდა იმწიხრად.

იუდა სდუმდა. იგი მთლად თრიაოდა ამ ბავშვის წინაშე. მისი გამზმარი ტუჩები ცივს წყალს მისჩერებოდა.

— დაიქი, —უთხრა ქალმა, —იგის გულისათვის დალიე! იუდამ წყალი დალია. ქალმა ისევ მხარზედ შედგა საწყლე და თონილით გასკურა, ვარცკლავთა სინათლით განსატყაბებულმა.

მის დღეში არა სჯეროდა-რა და იმ ფიქრსა, რომ მან დღერთი შეურაცხ-ყოფა, გული შეგზარა.

— ვინ არის განა ეს ჯვარცმული, —სიტყვა იუდამ,—რომელმაც ბავშვის ხელით მომიღინა წყალიმან?

იუდა კიდევ დიდხანს იჯდა ქის პირად. მას ეხლა ერთი და იგივე ზარი უსაზღვრად სტანჯავდა. მის პირ-და-პირ, ფერდობზედ, გამზმარი ლეღვი იდგა და იესოს ივაგი გამზმარ ლეღვის შესახებ თითქოს ზუნდა იღვივებდა იუდას მხსიერებაში. უცხად იუდამ დაღმარ მიიზრინა, თავისი წითელი წამოსასხამი გაშალა, დაყარა ზედ ორმოც-და-ათი ვერცხელი, შემოიხსნა სარტყელი და უნიკოფო ლეღვის მომსხო ტრატზე თავი ჩამოიჩრა.

ჩამოიჩრილი მოციქულის ვეცრბა ქვეშ გამოხლი წამოსასხამი ფეცრბათელა სისხლის ლაქად მოხსნა, განთიადამდე წამოსასხამზედ ტურა იწვია. როდესაც მკითხაოდა ინიათ, ვერბრათელა წითელ-ფრთხიანი ძეგრა წრეს ავლებდა ცაში ამ უზედ-ღურს ხეს.

